

alia est realis, et hæc proprie dicitur *degradatio*, quæ privat exercitio officiorum, et privat beneficiis, et privilegio Canonis, et fori cum certa solemnitate, et ad semper, sine spe restitutionis. Dictum est, *exercitio*, quia ordo non potest tolli: unde degradatus tenetur ad votum castitatis jam emissum, et ad horas canonicas, et invalide contraheret matrimonium (1). Degradatio non potest celebrari nisi ab Episcopo, sed depositio potest fieri etiam ab ejus Vicario: in depositione potest dispensare Episcopus sed in degradatione solus Papa. Depositio non potest fieri nisi in casibus expressis in jure, et in delictis atrocioribus; degradatio autem fit tantum in criminibus gravissimis, nempe hæresis manifestæ, calumniæ in proprium Episcopum, sodomix frequentatæ (2), et similibus.

68. 3. De *interdicto*. Interdictum est *censura qua prohibetur usus divinorum officiorum, aliquorum Sacramentorum, et sepulture ecclesiasticæ*. Dividitur interdictum in locale, personale, et mixtum. Per locale prohibentur divina officia in loco dumtaxat: per personale certis personis aut communitati prohibentur: mixtum denique afficit immediate et locum et personas. Dividitur etiam interdictum in generale, et particulare. Quando interdictum est generale, interdicta civitate, interdicuntur etiam suburbia, et etiam ecclesiæ exemptæ Regularium, et tunc omnes tenentur illud servare, etiam Episcopus, qui illud tulit, excepto Pontifice. Licitum est tamen civibus, qui causam non dederunt interdicto, alio ire ad assistendum divinis officiis. Interdicta parochia, interdictæ intelliguntur omnes capellæ, et cæmeterium contiguum; *Cap. Si licitas, de Sent. Excom.* (3). Interdicto populo, non interdicti intelliguntur clerici, peregrini, studentes, quia isti non sunt partes populi; dd. cum com-

(1) N. 323. et 324 — (2) L. 8. n. 326 et 327. — (3) N. 330.

muni. Contra interdicto clero, non intelliguntur interdicti laici, *cap. Si sententia, de Sent. excomm. in 6.*; nec Religiosi, nisi habent officium aut beneficium in illo populo, nec alii clerici qui ibi nullum habent officium. Ab interdicto generali personali eximuntur 1. Episcopi (qui exempti sunt etiam a suspensione generali). 2. Infantes et amentes rationis expertes; sed hi etiam privantur sepultura. 3. Innocentes, sed tunc, cum domicilium alibi collocant. 4. Exteri, licet ibi diutius incolant (4).

69. Effectus interdicti sunt 1. prohibitio divinorum officiorum (intelliguntur illa quæ a clericis tantum exerceri possunt, et in loco deputato), quibus assistere nequeunt nec interdicti ob culpam aliorum. Clerici tamen qui non sunt interdicti possunt celebrare, sed clausis valvis, sine sonitu campanarum, et expulsis interdictis (modo denunciati sint), *cap. Alma Mater, de Sent. excom. in 6.* Et si interdicti nolunt exire, debet cessari a celebratione sub pœna irregularitatis; sed advertunt Suarez Holmz. et Mazzot. hoc currere, quando celebratur in loco interdicto. Permittitur autem celebrare in festis Natalis Domini, Paschæ, Pentecostes, Assumptionis B. Mariæ, et in Octava Corporis Domini (5). 2. Prohibitio administrandi Sacramenta, exceptis Baptismo (qui potest dari etiam solemniter), Confirmatione, et Pœnitentia, quæ omnibus permittuntur, præter eos qui dederunt causam aut favorem interdicto, Eucharistia autem potest præberi moribundis, et etiam Extrema-Unctio, ut dicunt Suar. Croix et Dicastill. contra Salm. et Sanchez. Item Coninch. et Laym. permittunt etiam matrimonium, et hoc est probabilis (contra Suarez) ex *c. Capellanus, de Fertiis*, ubi dicitur quod matrimonium possit contrahi quovis tempore (6). 3. Prohibitio sepulture; sed clerici, modo non sint nomina-

(4) N. 334. — (5) N. 333. — (6) N. 334.

tim interdicti, possunt sepeliri in ecclesia, etiam cum Missa; si autem ecclesia esset specialiter interdicta, possunt etiam in illa sepeliri, sed sine Missa. Sed laici non possunt sepeliri in ecclesia, et si forte ibi sepulti sunt, exhumari debent (1). 4. Clerici qui violant interdictum in materia gravi, peccant graviter, et exercendo Ordinem incurrunt irregularitatem. Ita etiam Religiosi qui incurrunt insuper excommunicationem ipso facto. Laici vero peccant mortaliter, si recipiant sacramenta contra interdictum personale; sed si violant tantum locale, v. gr. assistendo divinis officiis, probabilius dicunt Laym. Bus. Sot. Silvest., etc. quod peccant tantum venialiter, modo ipsi non sint specialiter interdicti (2).

70. Possunt interdictum ferre omnes Superiores, qui possunt excommunicare. Ad interdicendum locum aut communitatem, requiritur peccatum nimis atrox, commissum a capite, vel a principalibus illius. Interdictum tamen ad breve tempus, et in ordine ad unum, vel alterum usum, potest incurri etiam ob peccatum veniale (3). Interdicta localia, et personalia in generali a jure communi lata et non reservata, possunt auferri ab Episcopis. Alia vero ab Episcopis lata, tantum possunt ab ipsis, vel a Papa auferri. Ab interdictis autem de jure personalibus, et particularibus non reservatis possunt absolvere quilibet confessarii approbati (4). Hic denique notandum, quod cessandum est a *Divinis* in ecclesia, et pro interdicta ipsamet habenda est cum ibi permittatur offerri stratum cuicumque personæ, quæ non sit regia dignitate fulcita; juxta Decretum quod retulimus *Tr. 4. n. 39.*

71. IV. De *cessatione a Divinis*. Hæc definitur: *Prohibitio clericis facta, ut abstineant ab officiis divinis, et ab ecclesiastica sepultura*. Putant autem Suar. et Fill. posse Episco-

(1) N. 335. — (2) L. 7. n. 336. — (3) N. 337. — (4) N. 338. et 339.

pum unum prohibere effectum, et non alium. Hæc cessatio non est interdictum, nec censura, nec imponitur per modum medicinæ ad removendam contumaciam, sed solum in signum mœroris, aut ad reparandam aliquam gravissimam injuriam Deo, aut Ecclesiæ irrogatam: et tenentur illud servare omnes cives illius loci, cui imponitur. Et dicunt communius Sanch. Bon. Salm. et alii quod tempore talis cessationis clerici privantur privilegio ipsis concesso tempore interdicti; conceduntur tamen illa Sacramenta, quæ permittuntur tempore interdicti. Cessatio imponitur ab eo qui potest imponere censuras, præcedente monitione: et ab ipsomet potest tolli, aut suspendi per aliquod tempus (5).

CAPUT III.

De irregularitate

PUNCTUM I.

QUID ET QUOTUPLEX SIT IRREGULARITAS. I

72. *Definitio.*

73. *An irregularitas sit censura.*

74. *Divisiones irregularitatis.*

72. Irregularitas, licet non esset censura, quia tamen cum ea valde assimilatur, ei propterea annectitur: et definitur: *Est impedimentum canonicum susceptionem Ordinum sacerdotum, et susceptorum usum impediens*. Itaque irregularis non potest nec Ordinem suscipere, nec susceptionem exercere.

73. Quæritur an irregularitas sit censura? Affirmant Sot. Bon. Covar. et multi alii, dicentes essentiam censuræ, nempe esse pœnam ecclesiasticam, æque competere censuræ, et irregularitati. Alii autem communius, et probabilius, ut Suar. Bon. Castr. et Salm. cum aliis apud ipsos, id negant, dicendo esse illam impedimentum, sive inhabilitatem; et probant ex *cap. Querenti, de Verbor. signif.* ubi interrogatus Innoc. III. quid intelligendum nomine censuræ? respondit: *Quod per eam non solum*

(5) N. 340.

interdicti, sed etiam suspensionis, et excommunicationis sententia valeat intelligi. Igitur præter has tres, nulla alia pœna dici potest censura (1). Et licet sit pœna, non est tamen medicinalis, nempe ad impedienda peccata futura; nam hæc imponitur ob peccata præterita, et est pœna mere punitiva.

74. Dividitur irregularitas in eam quæ provenit ex delicto, et eam quæ provenit ex defectu. Item in *totalem*, quæ omni Ordine suscipiendo, et suscepti exercitio privat; et *partialem* quæ tantum aliquo Ordinis ministerio, vel solo Ascensu ad Ordines superiores privat; v. g. si sacerdos esset manu carens, vel cœcus, esset inhabilis ad celebrandum, sed posset excipere confessiones.

PUNCTUM II.

EFFECTUS IRREGULARITATIS.

75. *Effectus.*

76. *An irregularis possit acceptare beneficia.*

77. *An possit accepta retinere.*

75. Irregularitas 1. inhabilem reddit ad suscipiendos Ordines, etiam primam Tonsuram, ut communiter dd. 2. Impedit exercitium jam susceptorum, *cap. fin. de Temp. Ord.* ideoque irregularis illicite, sed valide absolveret, etc. 3. Impedit a recipiendis beneficiis.

76. Sed quoad beneficia, quæritur 1. an nulla sit collatio beneficii facta irregulari, qui est inhabilis ad functiones ipsius beneficii? Sententia communior, et probabilior affirmat, et probatur ex c. 2. *de Cleric. non ord. ministr.* et præsertim ex Trident. *sess. 22. cap. 4. de ref.* ubi dicitur: *Nec aliis in posterum fiat provisio, nisi iis, qui jam cœtatem, et cæteras habilitates integre habere dignoscantur; aliter irrita sit provisio.* Et ratio est quia beneficium datur propter officium, et qui est inhabilis ad Ordinis jam suscepti exercitium, debet judicari etiam inhabi-

(1) N. 341. v. quær

lis ad beneficium; ita dicunt Suar. Bon. Tourn. Cabass. Salm. cum aliis multis. Oppositam sententiam defendunt Innoc. Sil. Laym. Viva, Elbel. Roncag. Diana, et Salm. cum Felin. Anchar. Giball. et idem Suar., sicut etiam Bus. recte eam vocant probabilem; quia non est imponenda pœna, ubi nulla lex expressa habetur, et cum nullus adsit textus evidens qui declaret irregularem incapacem beneficiorum, ideoque dicunt Suarez, Tourn. Bon. (2), quod licet peccet graviter in recipiendis; aut in retinendis illis sine dispensatione, tamen si per alios satisfecit beneficii operibus, non tenetur ad restitutionem. Et respondent ad Canones, quod ipsi illicitam declarant beneficii collationem irregularibus, non autem invalidam, et ad Tridentinum respondent, dicendo quod ibi invalida declaratur collatio facta inhabilibus, sed tales non reputantur irregulares quoad validitatem. Sed hic advertendum quod licet hæc sententia sit probabilis, tamen quia prima etiam est probabilior, stante communiori sensu dd. qui, ut ait Laym., est optimus interpretes legum, qui ita interpretati sunt textus supra citatos, non potest ideo in beneficii possessionem se introumittere, quia nemo cum opinione probabilis potest in possessionem alterius reise ingerere (3). Sed contra si bona fide beneficium accepisset, obtenta dispensatione, potest illud retinere, quin in dispensationis petitione mentio facta esset de beneficio (4).

77. Quæritur 2. an irregularis juxta præfatam sententiam possit sibi retinere beneficium? Quoad beneficia prius obtenta, nulli dubium est, quin possit; nec debet eis a iudice privari, si irregularitas provenit ex infirmitate, uti habetur ex c. *Ex parte, de Cler. aegrot.* Sed si irregularitas proveniret ex delicto, debet privari a iudice; sed interim, nisi dispensatio-

(2) Lib. 7. n. 343. — (3) lb. in fine, et lib. 3. n. 761. — (4) L. 7. n. 342.

nem obtineat, debet aut illud renuntiare, aut resignare saltem in favorem tertii; quia qui non potest licite beneficii oneribus satisfacere, nec potest licite illud sibi retinere; ita Suar. Castr. Salm. cum multis aliis (1).

PUNCTUM III.

QUOMODO INCURRITUR IRREGULARITAS.

78. *Irregularitas debet esse expressa in jure.*

79. *Qui dubitat an sit irregularis.*

80. *Qui dubitat an sit homicida.*

81. *Quid requiritur ad irregularitatem ex delicto.*

82. *Si delictum est omnino occultum.*

83. *An requiratur scientia legis.*

84. *An scientia irregularitatis.*

85. *Quomodo tollenda est irregularitas in genere.*

86. *De dispensatione.*

87. *Quomodo tollitur irregularitas ex defectu.*

78. Irregularitas non incurritur nisi expressa sit in jure; *cap. Is qui, de Sent. excomm. in 6.* ubi dicitur: *Cum id non sit in jure expressum, etc.* Ideoque non debet extendi ultra casus expressos. Nomine juris intelligitur tantum jus pontificium, aut Concilia approbata a Papa. Hinc inferitur quod in materia irregularitatis non valet argumentum *a simili* nec *a majori ad minus*, ut communiter advertunt dd. Advertit tamen Laym. quod in dubio an aliqua irregularitas sit nec ne expressa in jure, in hoc standum est communi sensui dd. et consuetudini (2).

79. Quæritur 1. an habendus sit Irregularis qui dubitat esse talem? Nomine dubii hic intelligitur negativum, quia in positivo, ante diligentiam, quisque se debet existimare irregularem; Sanchez. Suar. Castrop. et Salmant. cum Coninc. ex *cap. Illud, de Cleric. excomm.*, modo (dicunt Salm. cum aliis dd. cit.) non adsit aliqua gravis et urgens necessitas, v. gr. initiandi Ordinibus, aut beneficium suscipiendi: adhibita sufficienti diligentia, potest teneri pro-

(1) lb. v. quær. — (2) L. 7. n. 345.

non irregulari; Suar. Castrop. et Salm. cum aliis. Itaque difficultas restat in dubio negativo, et respondetur: quod si dubium est juris, nempe an adsit vel ne talis lex quæ irregularitatem tali facto affigit, tunc in nullo foro censendus est irregularis, tum ex diebus num. præcedenti, tum quia in dubio nemo spoliandus est suo jure; ita commun. dd. Sanch. Suar. Castr. Tourn. Hab., etc. (3). Si dubium est facti, nempe an commiserit tale delictum (homicidio excepto, de quo num. sequenti), duæ adsunt sententiæ. Prima affirmat cum Concin. Tourn. Hab. etc. ratione accepta ab homicidio, de quo in c. *Ad audientiam, de Homic.* dicitur: *Cum in dubiis semitam debeamus eligere tutiorem, vos convenit injungere presbytero memorato ut in sacris Ordinibus non ministret.* Et ex hoc regulam statuunt generalem, in omni materia sequendam esse tutiorem. Secunda sententia communis, et verior negat, et hujus sententiæ sunt Suar. Cabass. Ronc. Castrop., etc. et Salm. cum multis aliis. Ratio est, quia odia sunt restringenda, et in dubio nemo damnandus est. Ita ex *Reg. Favorabiliores, ff. de Reg. Jur.* et ex *cap. Cum sunt, eod. tit. in 6.* ubi dicitur: *Cum sunt jura partium obscura, reo favendum est potius, quam actori.* Et ratio deducitur ab eo quod mox diximus; nam dum dubitatur an dispositio de homicidio valeat ad alias materias, jam dubium est juris, in quo dubio etiam adversarii concedunt non incurri, dum in præfato *cap. Is qui, de Sent. excomm. in 6.* declaratur quod nulla irregularitas incurritur, nisi expressa sit in jure, et ad *cap. Ad audientiam*, respondetur quod ibi voluerit Pontifex decentie motivo uti, quæ tanti Sacrificii dignitatem decet, ut ab altari repellatur qui dubitat esse homicidam: et quod hoc erat decentiæ, et non præcepti apparet ex *cap. Petitio tua, de Homicidio*, ubi dicitur: *Cum*

(3) N. 346.

sit consultius in hujusmodi dubio (homicidii) abstinere, quam temere celebrare. Qua de re quod in hoc loco consilii erat, voluit Pontifex ut in alio capite in præceptum transiret (1).

80. Quæritur 1. an dubitans se esse homicidam, debeat semper censi irregularis? Alii dicunt in foro externo se gerere debere uti irregularem, non autem in interno: ita Innoc. Salm. Sanch., etc. Alii vero dicunt universaliter in neutro foro censendum esse irregularem. Host. Arm. Tab. etc.; sed communis et verior Castrop. Bonac. Bon. Sanch. et Salm. cum multis aliis, tenet censendum esse irregularem in utroque foro. Nam ratio adducta in cap. *Significasti, c. Ad audientiam*, et in *penult. de Homic.*, nempe quod in dubio tutior pars eligenda est, utrumque forum comprehendit. Notandum primo quod hoc currit quando homicidium est certum et solum dubitatur an actio percussoris fuerit causa illius. Si vero dubitatur an homicidium factum sit nec ne, tunc valde rationabiliter dicunt Pichl. Elbel, Dian. Tamb. et Spor. non esse censendum irregularem. Ideoque dicit Diana, cum Navarro, Menochio, et Quarant. quod si medicus venam secuerit prægnanti, ut illa abortiretur, et postea ignorat an abortus nec ne evenerit, non est censendus irregularis, quia habetur in *lib. 1. §. item illud, ff. Ad Syllam*, quod non procedendum est ad pœnam, nisi constet de delicti corpore. Secus autem si pharmaca essent ita efficacia, ut communiter ab eis soleat effectus consequi; ita Nav. Mascard. ex *1. ult. de Fide instrum.* vide dicta *tr. 8. n. 22* Notandum 2. quod dubitans de homicidio debet uti talem se gerere in duobus effectibus, nempe in abstinendo a celebrando, et in petenda dispensatione: quare infertur 1. quod laicus non incurreret talem irregularitatem; Sal. et Roncagl. 2. Quod clericus non incurrat pri-

(1) N. 347.

vationem beneficiorum; San Suar, Roncagl. Salm. et Castrop. cum Panor. etc. 3. Quod dubitans de mutilatione non est censendus irregularis; Sanchez, Bon. Ronc. Salm. et Suar. contra Nav. et Henr. (2).

81. Ad incurrendam irregularitatem, ex delicto, actus debet esse externus, et mortalis; quia irregularitas est pœna gravis quæ difficulter relaxatur. Unde infertur, 1. quod si actus ob aliquam circumstantiam excusatur peccato mortali, excusatur etiam ab irregularitate. 2. Quod præceptum sub pœna irregularitatis ad grave peccatum obligat. 3. Quod actus esse debet exterior; ideoque cum dicitur dispensare in irregularitate mentali, intelligitur occulta; Castrop. Conc. Aver. et communis cum Salmant. 4. Quod actus debet esse consummatus (3).

82. Quæritur hic 1. an ob delictum externe consummatum, sed omnino occultum, incurratur irregularitas? Tres adsunt sententiæ, sed verior affirmat de omni delicto; quia Ecclesia sibi reservat delicta etiam occultissima, ut est hæresis occulta omnino (ut dictum est n. 53. in fine). Et quod revera ob delicta occulta incurratur irregularitas, apparet ex *Trid. sess. 24. c. 6. Licet*, ubi conceditur Episcopis facultas absolvendi ab irregularitatibus occultis, et inter ista fit mentio hæresis, et homicidii occultorum; et sicut pro hæresi et homicidio occultis incurratur excommunicatio, ita pariter dicendum de aliis criminibus (4). Quinam autem possint dispensare in his. vide *tr. 20. de Priv. n. 51. 52. 105. et seq.*

83. Quæritur 2. an ad incurrendam irregularitatem requiratur scientia legis ecclesiasticæ prohibentis? Sententia probabilior, et communissima (contra Suarez, Azor. Holzm. et Felin.) affirmat cum s. Antonin. Ronc. Castr. Navar. Silv. Sanch. etc. et Salmant. cum multis aliis;

(2) Lib. 7. n. 347. dubit. 3. — (3) N. 348. — (4) N. 349.

quia talis irregularitas habet rationem pœnæ; et cum sit pœna, requiritur scientia saltem legis prohibentis. Et hoc probatur ex *cap. proposuisti, Dist. 42.* ubi Innoc. 1. decrevit non deponendos fore quosdam clericos incontinentes quia ignorabant Constitutionem Siricii Papæ; unde Castrop. Viva et Salm. cum aliis affirmant, quodsi quis etiam ignoraret homicidio affixam esse irregularitatem, et homicidium committeret, non fieret irregularis: non ratione delicti, quia requiritur scientia; non ratione defectus, hanc enim incurrunt tantum ministri justitiæ, vel cognitionis causæ, vel executionis pœnæ. Nihilominus quoad homicidium, sententia satis probabilis et tenenda est quod incurrat, quia hæc irregularitas non tantum respicit delictum, aut defectum, sed etiam indecentiam quæ postulat ne admittatur ad sacrificandum in altari Dei Agnum mansuetissimum per manus ministri sævi, et crudelis; ideoque *Trid. sess. 14. c. 7. de Reform.* antequam reservert irregularitatem ex homicidio, adducit rationem quod repellendus est ab altari homicida: *Cum etiam* (sunt verba *Trid. mutuata a cap. 21. Exod.*) *qui per industriam occiderit proximum suum, ... ab altari avelli debeat.* Quis non videt Concilium ostendere ipsiusmet naturæ legem exposulare hujusmodi ministros etiam per vim expellendos esse ab altari (1)? Hoc non obstante, non audeo reprobare sententiam oppositam, dum hic casus non est expressus in jure.

84. Quæritur 3. an ultra scientiam prohibitionis ecclesiasticæ, requiratur scientia irregularitatis? Duplex est sententia: prima est Suar. Laym. Croix. Tournel. Pont. Sot. Vasq. etc., quæ negat, quia irregularitas non est pœna medicinalis, sed inhabilitas, sive pœna mere punitiva; quare sufficit ut talis pœna sit imposita a lege illi actui, et ut reus scien-

(1) L. 7. n. 350.

ter et culpabiliter illum patriverit. Secunda sententia etiam probabilis affirmat; nam irregularitas ex delicto cum sit vera pœna, et extraordinaria, ideoque cum prævideri non possit, ac præcognosci solet saltem in confuso pœna ordinaria, non censetur Ecclesia tanto rigore velle ignorantiam punire (2); et sic tenent Silvest. Sanch. Ronc. Boss. Coninch. Sayrus, Corneius, Rodriquez; et Salmant. putant probabilem hanc sententiam æque ac primam; et p. Suarez etiam probabilem vocat.

85. Irregularitas multifariam tolli potest. 1. Si cessat causa, cum irregularitas est ex defectu, v. g. aetatis, ignorantia, etc. Suarez, Laym. Tourn. etc.; cum vero irregularitas provenit ex infamia, si hæc est popularis, per emendationem tollitur; *Can. 4. et 18. Dist. 56.* Si infamia est facti, tollitur per loci mutationem, Tourn. et Ronc.; sed si infamia est juris, nempe per iudicis sententiam, pro hac requiritur dispensatio. 2. Si proveniret ex delicto, tollitur per Baptismum; unde qui ante Baptismum commississet homicidium, non erit amplius irregularis; Salm. cum Coninc. et Laym. 3. Per Pontificis dispensationem. 4. Per professionem religiosam (3). Quando et quibus in casibus possunt dispensare Episcopi et Regulares, vide *seq. tr. 20. de Priv. n. 51. et 105. et seq.*

86. Plura notanda sunt circa dispensationem. 1. Dispensatio Pontificis sine causa est valida, sed illicita; ab inferiore autem est invalida. 2. Qui plures irregularitates ejusdem speciei incurrat, in dispensatione sufficit exprimere se pluries illam incurrisse. 3. Si prælatus, qui facultatem habet dispensandi, scienter admittit irregularem ad beneficium, censetur dispensare cum illo; Bonac. Salm. cum aliis, etc. (4).

87. In irregularitate ex defectu solus Papa potest dispensare, et ille qui

(2) N. 351. — (3) N. 352. — (4) N. 352. v. hic notand.

de hoc speciale privilegium habet. Irregularitas ex defectu natalium potest tolli per professionem religionis, quoad Ordines, sed non quoad praelaturas; ita commun. dd. tum ex c. 1. de Fil. presbyt., tum ex concessionibus Gregor. XIV. Clem. VIII. et Pauli V. Dicunt autem Diana, Barbosa. Castrop., etc. quod Praelati regulares possunt dispensare ad praelaturas in Capitulis generalibus aut provincialibus. Per praelaturas non venit Episcopatus; Bonac. et Tourn. Præterea omnes dd. (excepto Soto) dicunt verum non esse per professionem in religione approbata auferri omnes irregularitates (1). Quoad alias facultates Regularium, vide tr. 20. de priv. n. 105. et seqq.

PUNCTUM IV.

QUENAM SINT IRREGULARITATES EX DELICTO.

88. I. Ob Sacramentum.
89. II. Ob violationem censuræ.
90. III. Ob exercitium solemne, etc.
91. IV. Ob illicitam Ordinem susceptionem.
92. V. Ob delicta enormia.
93. VI. Ob homicidium.
94. 95. et 96. De homicidio voluntario
97. et 98. De mandantibus, consiliis
dantibus, etc.
99. De cooperantibus
100. De ratihabentibus.
101. De non impediens.
102. ad 105. De homicidio casuali.
106. Qui occidit ob defensionem.
107. Qui occidit ad tuenda bona.
108. De homicidio in rixa.
109. et 110. De mutilatione.
111. De dispensatione remissive.

88. Prima oritur ob Sacramentum Baptismi non rite susceptum; ideoque irregularis est, 1. qui sine necessitate recipit Baptismum ab hæretico, can. Placuit, q. 4.; sed intelligitur si illum recepit in adulta ætate; nam contra declaravit S. C. Conc. 21. maii 1716, non esse irregularem puerum qui baptizatus fuit ab hæretico. 2. Filius hæretici, c. Statutum, de Hæret. in 6.; sed si postea parentes ad catholicam Fidem con-

(1) N. 354.

versi sunt, tollitur irregularitas; Suar. d. 43. Sect. 3. etc., et ita declaravit S. C. præfate die 3. Qui differt Baptismum usque ad periculum mortis, c. Si quis, r. 57. 4. Qui scienter his baptizantur solemniter: et hanc incurrunt tam rebaptizatus, si est adultus, cap. 4. Confirmandum, Dist. 50 quam rebaptizans. juxta communem dd. ex c. Ex litterarum, ubi declaratur irregularis acolythus assistens rebaptisationi. Excusant dd. si hoc fieret metu, sed nemo excusatur si id faciat ex ignorantia culpabili, can. Quibus, de Conseq. d. 4. (2).

89. Secunda est ob violationem censuræ, cum qui ligatus est censura, solemniter exerceret Ordinem sacrum. Dictum est solemniter, v. g. si diaconus cantaret Evangelium cum stola et manipulo, aut si Capitularis hebdomadario fungens in choro, cantaret: Dominus vobiscum. Et si is esset innodatus duplici censura, unam incurreret irregularitatem duabus æquivalentem, sed in postulatione dispensationis exprimi debet, Tourn. etc. (3). Advertendum quod non fieret irregularis qui sola excommunicatione minore ligatus esset, cap. Si celeb. de Cler. exc. min.; nec qui exercet minores Ordines, etiam solemniter: Laym. Nav. Salm. etc. et de hoc non amplius videtur dubitandum post Bullam, Elsi pastoralis Bened. XIV. (int. 1.) de Dogm. et Rit. ab Italo-Græcis, etc. ubi §. 7. n. 9. dicitur: Promoti ad primam Tonsuram vel ad alium quemcumque Ordinem sine dimissoriis, etc. suspensi sint; et si suspensi in sacris Ordinibus ministraverint, efficiuntur irregulares sicut et Latini. Nec qui concionatur, nec qui exercet actus jurisdictionis, nempe excommunicandi, confessarios approbandi, beneficia conferendi, assistendi, aut licentiam assistendi matrimonio alteri dandi, officium cantandi, aut vota dispensandi (4). Nec fit irregularis qui celebrat in ecclesia polluta; fit autem

(2) L. 7. n. 356. — (3) N. 357. — (4) N. 342. a d 2. et n. 358.

qui in interdicta celebrat, c. Is qui, de Sent. exc. in 6. Contra advertendum quod Episcopus, aut alius sacerdos qui cogeret censuratum ad celebrandum, fieret irregularis, c. Illud, de Cler. exc. min. Sed ab ipsa possunt dispensare Prælati regulares. licet esset publica: et etiam cum secularibus ex privilegio Martini V. et Julii II. (1).

90. Tertia est quando clericus exercet Ordinem sacrum quem non habet, cap. 1. de Cler. non Ord., puta si quis clericus diaconatu non initiatus Evangelium cum stola cantaret, baptizaret solemniter, etc. An autem si laicus tales functiones exercet, dicitur est quod probabiliter non incurrit irregularitatem (2).

91. Quarta incurritur propter Ordines non rite susceptos; unde 1. est irregularis qui ordinaretur ab Episcopo suspenso, hæretico, schismatico, aut simoniaco, c. Quod quidem, et can. Statuimus 1. q. 1. et c. 1. et 7. de Schism. ubi dicitur quod ad hujusmodi ordinationes requiritur dispensatio. Et constat etiam ex cit. Bul. Elsi pastoralis Bened. XIV. §. cit. num. 15. ubi dicitur quod Ordinati ab Episcopis schismaticis, non ministrant, nisi cum ipsis super irregularitate auctoritate sanctæ Sedis apostolicæ fuerit dispensatum. 2. Qui cum excommunicatione, aut suspensione, initiatur Ordinibus sacris, aut se promoveri facit ab Episcopo non proprio, aut ordinetur per saltum (Avila. Nav. Bon. et Bus. dicunt tamen quod iste tantum suspensus est ab exercitio Ordinis recepti per saltum) aut ante ætatem, aut sine litteris dimissorialibus. et hæc ordinationes appellantur a dd. furtivæ. Advertunt tamen Suar. Castr. et Salm. quod hæc potius dicendæ sunt suspensiones, ne ad Ordines superiores ascendi possit; affirmant tamen hanc absolutionem impetrandam esse a Papa. Hinc ob furtivam ordinationem fiunt

(1) Ib. v. notand. 2. et 3. — (2) L. 7. n. 359.

irregulares, 1. qui ordinatur sine approbatione Episcopi, cap. 3. de Eo qui furt. 2. Qui eodem die plures Ordines reciperet, quorum unus esset sacer, sine dispensatione Papæ, c. 2. et 3. eod. tit. 3. Qui recipit Ordinem sacrum post matrimonium ratum, invita uxore, Extrav. Antiqua de voto (3).

92. Quinta incurritur propter enormia, crimina, si sint notoria, quæ a jure inducunt infamiam, prout sunt adulterium, incestus, perjurium in judicio, hæresis, concubinitas, sodomia, etc. c. Infames 6. q. 1. Ad incurrendam hanc irregularitatem oportet ut crimen sit notorium notorietate facti, et juris. Dicitur notorietate facti, cum delictum est ita evidens ut non possit ulla tergiversatione celari: ideoque requiritur ut saltem sit notum decem personis. Infamia juris habetur, aut rei confessione, aut judicis sententia saltem criminis declaratoria; Sanch. Castr. cum aliis (4). Hæc irregularitas tamen tollitur per Baptismum, aut per emendationem notoriam saltem per tres annos (5). Sed si infamia provenit propter judicis sententiam, potest ab ipso met per aliam sententiam tolli, quareo fama amissa restituitur (6).

93. Sexta oritur ex homicidio, aut ex injusta mutilatione. Ex homicidio tam si sit voluntarium, nempe directe volitum, aut indirecte in causa proxima homicidii, ut dando venenum; quam si sit casuale, nempe volitum in causa, sed non proxima homicidii, modo istud sit prævisum, et negligentia graviter culpabili non impeditam. Advertendum hic quod quicquid dicitur de homicidio, totum valet de mutilatione (7).

94. Quoad homicidium voluntarium certum est esse irregulares omnes qui sunt causa immediata mortis allicujus, c. Si quis, de Homic. et Trid. sess. 14. c. 7.

(3) N. 360. et 361. — (4) N. 363. — (5) N. 364. — (6) Ib. v. episc. — (7) N. 365. et 366.

95. Quæritur 2. an homicida, antequam percussus moriatur, si se poenitet, excusetur ab irregularitate? Negatur cum sententia veriore Sanch. et Viv. (contra Salm.), causa enim physica, quæ voluntarie posita est, necessario operatur; unde propinato veneno, non amplius est in ejus potestate efficere ne illud mortem inferat. Ideoque recte Suar. non excusat mandantem ab irregularitate, si casu mandati revocatio non pervenit ad mandatarium (1).

96. Quæritur 2. an sit irregularis qui fuit primus ad vulnerandum lethaler, si vulneratus postea sit occisus ab alio? Affirmant Fagn. Cov. et Ugol. argumentum sumentes ex *Cap. Significasti*, ubi Papa respondit non esse percussorem irregularem, si leviter percussit; secus vero, si lethaliter. Sed negant Laym. Bon. Avil. Coninch. Mol. et Escob. cum Henr. dum *cap. Significasti* non obstat nostro casui; nam ibi agebatur quod ambo percusserant, et nesciebatur cujus vulnere mors evenisset, ideoque respondit, si primus leviter percusserat non erat irregularis. Sed casus noster est quod licet primus lethaliter percusserit, mors tamen certe illata fuit ab alio; unde in jure cum nulla adsit decisio, ideo potest excusari. Hoc nihilominus non currit, si sciretur quod secundus tantum mortem accelerasset, sed etiamsi iste non percussisset, ille utique mortuus esset: v. gr. si primus gravissime vulnerasset eum in capite, etc., tunc non posset ab irregularitate excusari (2).

97. Sunt etiam irregulares omnes mandantes et consilium dantes, *cap. Si quis viduam, Dist. 50. cap. Significasti, et cap. Sicut, de Homic.* Sed mandans et consilium dans non fiunt irregulares, si homicidium alia de causa patratum fuisset. Sanch., Viva (3). Quando autem dubitaretur an mandatum, aut consilium fuerit causa

(1) N. 368. — (2) L. 7. n. 369. — (3) N. 370.

efficax homicidii, multi dd. ut Sanch. Salas, Nav. Salm., etc. non excusant; tum quia possidet mandatum, aut consilium, donec contrarium non probatur, tum ex *cap. Ad audientiam*, quod in dubio homicidii tutior pars sequenda est, ut, si postea dignoscatur homicida, evitetur indecentia, et scandalum; et ita de mandante aut consulente dici debet. Sed excusant Diana, Sporer, et Tamb. quia leges loquuntur de illis qui certe sunt homicidæ causa mandati aut consilii, non autem de illis de quibus dubitatur an sint causa illius, unde videtur quod hæc secunda sententia non possit dici improbabilis (4).

98. Sed si consilium antequam executioni datum sit, revocatum esset, licet Nav. et Bon. cum Azor. velint etiam incurri, quia licet illud sit revocatum, etiam influit; attamen Suar. (qui dicit esse commune) Silv. Filib. p. Nav. Avil. Salas eum excusant, quia ut excusetur consilium dans sufficit, ut sicut suo consilio concurrat moraliter in homicidium, ita eo revocato, influxum moralem removet; et tunc homicidium potius imputatur malitiæ executoris, quam consiliarii; modo tamen revocatio sit homicidæ notificata antequam crimen patraretur; et pariter, modo consilio suo non insinuaverit motiva, aut modum illud exequendi, quia tunc probabilius incurritur; licet, hac ultima limitatione non obstante, improbabilem non censeo oppositam sententiam Suar., juxta dicta *tr. 10. n. 48. (5)*.

99. Incurrunt etiam omnes cooperantes, ut homicidium celerius, audacius, aut securius fiat: ideoque irregulares sunt 1. qui excitant ad citius patrandum homicidium eum qui jam paratus erat ad illud committendum, quia revera directe est causa cur homicidium pro illo tunc fiat (6). 2. Omnes qui ad homicidium se excitant, licet unus occidat. 3. Omnes qui præliantur in bello injusto, si

(4) N. 374. — (5) N. 373. — (6) N. 372.

ibi aliquis pereat, licet quis certo sciat se non vulnerasse, nec sclopetum explosisse. 4. Qui ministrat arma aut pecunias ad homicidium, aut bellum injustum patrandum. 5. Accusatores, testes et iudices injusti. 6. Qui verbis, aut sua assistentia homicidæ animum præbet (1).

100. Quæritur 1. an sit irregularis qui ratum habet homicidium patratum in sui gratiam? Negatur cum sententia communi et veriore Suar. Bon. Escob. Avil. et Salm. cum aliis, contra Nav. etc., quia in nulla lege reperitur talis irregularitas; verum est quod ratihabitio æquivalet mandato quoad culpam, sed non expressa est in lege, prout expressa est excommunicatio in eos qui ratam habent clericorum percussionem (2).

101. Quæritur 2. an sit irregularis, qui cum possit homicidium impedire, culpabiliter non impedit? Certum est quod si obligatio est charitatis, etiamsi odio id negligat, non fit irregularis; ita communiter Suar. Bon. etc. Dubium restat, si teneretur ex justitia, nimirum ex pacto aut officio. v. g. medici, qui ad id recipit stipendium; advocati qui tenentur defendere reum; custodis viarum, etc. Multi dd. ut Ronc. Hurt. Vasq. Turr. Diana, etc. negant hunc fieri irregularem, quia negative influit in homicidium; alii vero communius, ut Nav. Suar. Castr. Bon. Esc. cum aliis, et Salm. cum pluribus aliis affirmant; quia qui ex justitia tenentur, et possunt defendere, videntur esse veri homicidæ, si non physice, saltem moraliter. Hoc non obstante prima sententia etiam videtur probabilis, ex principio generali: quia ex sacris Canonibus non constat esse irregulares, nisi solos homicidas, mandantes, consiliatores, et qui positive concurrunt. Præterea Tourn. et Escob. excusant patrem, si sua negligentia in cunis puer fuisset mortuus, deducentes ex *e. Quæsitum, de Pœnit. et rem.* ubi declarantur irregulares dumtaxat pa-

(1) N. 374. — (2) N. 375.

tres qui scienter negligunt impedire puerorum suffocationem in cunis (3).

102. Quoad homicidium *casuale*, fit irregularis qui aliqua sua actione prævidet periculum mortis alterius, et culpabiliter negligit prospicere tali periculo; dd. communiter, et apparet ex Clem. *Si furiosus de Homic.* Dictum est *culpabiliter*, quia cum hæc irregularitas sit ex delicto, requiritur peccatum mortale, ut communiter Suar. Bonac. Tourn. Conc. etc. (4).

103. Qui vero daret operam rei licitæ, adhibita sufficienti diligentia, ne accideret homicidium, non fieret irregularis, licet inde accidat mors; ita communiter dd. cum s. Thoma (5); et patet ex *cap. Joannes. c. Dilectus et c. Ultimo de Homic.* Secus autem si sufficiens diligentia negligatur; *cap. Presbyterum, et cap. ad Audientiam, de Homic.* Dicitur sufficiens illa diligentia, quæ adhiberi solet a quolibet prudente, juxta facti qualitatem. Et advertendum quod negligentia debet esse culpabilis mortaliter, ut comm. dd. et probatur ex *cap. Quæsitum, de Pœnit. et Rem. et ex c. fin. de Homic.* Vide dicta *n. præc. 81. (6)*. Hinc inferitur non esse irregularem 1. magistrum qui moderate verberat discipulum, et patrem qui verberat filium, si casu accidat mors; secus vero, si excederet graviter, *cap. Presbyterum, et cap. fin. de Homic.* 2. Qui equitando equum ferocem casu puerum occidit, *cap. Dilectus 1. de Homic.* 3. Qui animal ferox caute custoditum tenet, si illud casu fugit, et aliquem necat; secus, si illud in via teneret, aut sua negligentia fugeret; Salm. cum aliis. Qui tectum reficiens, postquam viam prætergredientes admonuerit, tabulas aut lapides projiceret; Salm. etc. 5. Qui bona fide infirmo aliquid cibi, vel potus præberet, aut si ab uno ad alium lectum eum transferret, aut eum volveret, etc. et infirmus decederet;

(3) L. 7. n. 376. — (4) N. 377. — (5) 2. 2. q. 64. a. 8. — (6) L. 7. n. 383.

ita communiter omnes. 6. Si sacerdos jubet incisionem alicujus membri, jam a medico præscriptam, modo illam non faciat per seipsum, Cabass. Imo Conc. excusat clericum qui chirurgum coadjuvat ad membri incisionem. Et Nav. et Cov. (et Salm. putant probabile) dicunt non esse hunc irregularem, licet in animo habeat ut infirmus cito deficiat; quia licet peccatum mortale adsit, deest tamen actio externa graviter injuria. Ego autem subjungo, modo adhibeatur diligentia ad vitandam mortem (1). 7. Medicus, si casu e vivis decessit infirmus ob pharmacum ei præstitum, c. *Ad aures, de Aetat. et qualitat. Ord.* Et hoc procedit, etiamsi esset clericus vel monachus; modo A. sit peritus, aut bona fide id faciat, præbendo aliquid infirmo in remedium, aut levamen. 2. Si est clericus modo medeatur sine incisione vel adustione, c. *sententiam Ne Cler. vel Monac.* et si, non obstante incisione, aut adustione, infirmus vi mali aut ob aliam causam obiret, eum ab irregularitate excusat Castr. et Salmant cum aliis. Imo communiter dicunt Castr. Tourn. et Salmant. cum multis aliis, quod si nullus alius peritus addeset, poterit tunc clericus, vel monachus sine peccato et ab irregularitate immunis incisionem facere, et ignem applicare. Et etiamsi clericus esset beneficiatus, si incisionem aut adustionem sine necessitate adhiberet, non censetur irregularis juxta sententiam veriore Tourn. cum Pontas, Giball. Bon. et Mol. (contra Nav. et Panorm.), quia in c. *Sententiam* fit mentio de solis clericis in Sacris (2).

104. Si quis unquam daret operam rei illicitæ, sed non periculose mortis, adhibita sufficienti diligentia, non fit irregularis, licet alia via peccet, v. gr. si quis induceret alium ad furandum sine periculo, et iste mero casu occideretur, quia tunc non est (1) N. 382. v. 4. qui infirmo, et fusius 384. et l. 3. n. 398. — (2) L. 7. n. 385.

causa homicidii, cum nec directe illud voluerit; nec indirecte illud præviderit; ita communiter dd. contra Palud. et Gabrin. qui citant s. Thomam 2. 2. q. 64 a. 8., sed peperam, nam ibi Sanctus intelligit de eo qui aliquid homicidii periculosum facit, ut videre est ex respons. ad 1. et 2. Et Canon. *Cler. jacen.* et c. *Eos vero, D. 50.* intelliguntur de homicidio casuali, sed directe vel indirecte volito, ut deducitur ex *Clement. de Homicid.* (3).

105. Majus dubium restat, an fiat irregularis, qui dat operam rei illicitæ, sed mortis periculose, si mors evenit? Duæ sunt opiniones probabiles. Prima affirmat, et hanc tenent Suarez Navar. Mol. Conc. Avil. etc. inducitur ex cap. *Tua nos, de homicidio*, ubi irregularis declaratur monachus peritus, qui incisit apostema cujusdam mulieris, quæ sua incuria obiit. Sed secunda sententia, quam docent Castrop. Tourn. Laym. Spor. Tamb. Elbel, Bonac. Salm. cum aliis pluribus, probabilior dicit, quod si opera esset ita periculosa, ut ex illa plerumque eveniat mors, (ut est accendere bombardam), tunc incurritur irregularitas: quia quantalibet diligentia adhibeatur ad mortem vitandam, non potest effici ut illa opera proxime periculosa, talis non sit. Idem currit de eo qui præliatur in bello, aut inducit alium ut se periculo mortis temere exponat. Secus autem, si opera raro mortem inducit, et debita diligentia adhibeatur, quia tunc homicidium non est voluntarium, nec in se, nec in causa. Ad textum *Tua nos* respondetur, quod monachus irregularis declaratus fuit, quia incisione per c. *Sententiam* vetita usus fuit. Nec obstat c. *Continebatur, de Homic.* quod opponitur, ubi irregularis declaratus fuit quidam diaconus qui ferendo latentem falcem, et cum altero ludendo fuit causa, ut hic eum amplexans a falce feriretur, et mortem subiret; (3) N. 386

quia is diaconus habitus est irregularis in foro externo, cum judicatum fuerit eum in debita diligentia defecisse: quare Suar. Bonac. dicunt, quod si iste illud periculum non animadvertisset, in conscientia non tenebatur ad se tenendum irregularem (1).

106. Non est irregularis qui occidit ut se defendat, quando est moderata defensio, c. *Significasti, § fin. de Homic. et c. Clement. si furiosus, eod. tit.* ubi dicitur *Et idem* (nempe non incurri irregularitatem) *de illo censemus, qui mortem aliter evitare non valens, suam occidit vel mutilat invasorem.* Et licet adversari videatur Trid. sess. 14. cap. 7. dum requirit dispensationem pro homicidio casuali, etiam pro defensione patrato; attamen dicitur cum Ronc. Salm. et cum Decr. S. C. Concil. intelligi de eo qui excedit, ut exprimitur in cit. *Clement.* Præterea Suar. Ronc. Less. Bonac. Filiuc, etc. excusant etiam qui occidit injustum invasorem innocentis; dum irregularitas ex homicidio contrahitur ob peccatum mortale, ut deducitur ex cap. *Ex litteris, de Homic.* Probabiliter autem dicunt Ronc. Suar. Salm. etc. esse irregularem illum qui conviciis et percussionibus provocaret aliquem, prævidendo periculum invasionis, si postea ob defensionem occidit aggressorem: quia tunc jam ponit actionem proxime periculosam. Ita etiam si adulter prævidendo aggressorem, adit concubinæ domum, ubi (postquam in se invasum est) ut se defendat occidit virum illius; aut si vir occideret uxorem, et adulter prævidisset hoc damnus (2).

107. Quæritur 1. an sit irregularis qui occidit pro defendendis libertate, honore, pudicitia aut bonis temporalibus? Duæ adsunt sententiæ. Prima est affirmativa, quam tenent Laym. Tourn. Spor. Nav. Silv. Armil. Fag. etc. et probant ex cap. *Suscepimus*, in quo declaratus fuit (1) N. 387. — (2) Lib. 7. n. 388.

irregularis quidam monachus qui occidit duos latrones; et etiam ob defectum lenitatis. Negat tamen sententia communior et probabilior, quam tuentur Suarez (qui vocat communem) Less. Castr. Filiuc Bonac. Holzm. Elbel Ronc. Barbos. et Salmant. cum multis aliis. Et probatur ex cap. *Quia te, D. 50.* ubi quidam Episcopus captivus factus a Saracenis, ad suam libertatem tuendam occidit multos, et postea declaratus fuit immunis ab irregularitate ab Urbano II. et Boverius ad annum 1371. n. 6. et Raynaud. asserunt quemdam Capuccinum nuncupatum p. Anselmum de Petramellara a Turcis captum, qui, se ut ipse liberaret, septem Turcas interfecerat, a s. Pio V. immunem ab irregularitate declaratum fuisse. Item ex cap. *Interfecisti*, ubi ab irregularitate eximitur qui occidit ad defendendum se et sua, illud et significat vel, alias nemo posset defendere se solum, nisi etiam defenderet bona simul; et frustra Pontifex apposuisset illud sua, si dumtaxat ob vitæ defensionem evitaretur irregularitas. Et clarius ex cap. *Dilecti, de sententiis excomm.* ubi Papa declaravit licere cuidam decano defendere bona sua a violentiis cujusdam domini temporalis, et temporalibus viribus (nempe armis) et gladio spirituali; rationem adducens, legibus permissum esse vim vi repellere et defensare; unde observatur quod Papa censebat eadem ratione, qua quis potest defendere se ipsum, posse defendere etiam bona. Idem sicut qui pro sui defensione occidit, non fit irregularis; ita nec pro tuendis bonis; modo non excedatur, et sint magni valoris (Vide Tr. 8. n. 15). Et etiam assistit ratio, dum talis irregularitas non esset ex delicto, quia sine peccato, ut probatum est in Tr. 8. n. citat. nec ex defectu, quia hæc incurritur tantum a ministris publicis justitiæ, a militibus in pugna offensiva, et a clericis qui exercent medicinam cum incisione, et adu-